Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
EVGENIJA TANCHEVA,
predstavljeni 2. julija 2020[1]

Zadeva C-265/19

Recorded Artists Actors Performers Ltd
proti
Phonographic Performance (Ireland) Ltd,
Minister for Jobs, Enterprise and Innovation,
Ireland,
Attorney General

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo High Court (višje sodišče, Irska))

„Predhodno odločanje – Delitev pristojnosti med Unijo in državami članicami – Pogodba Svetovne organizacije za intelektualno lastnino o izvedbah in fonogramih iz leta 1996 (WPPT) – Obveznost ‚nacionalne obravnave' izvajalcev – Izjeme od te obveznosti, ki izhajajo iz mednarodnih pridržkov – Izključna pristojnost Unije ali pristojnost držav članic, da na podlagi teh pridržkov določijo, kateri izvajalci iz tretjih držav so upravičeni do pravičnega nadomestila – Direktiva 2006/115/ES – Člen 8"

1. Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo High Court (višje sodišče, Irska), se nanaša na razlago člena 8 Direktive 2006/115/ES[2] v povezavi s členoma 4 in 15 Pogodbe Svetovne organizacije za intelektualno lastnino (v nadaljevanju: WIPO) o izvedbah in fonogramih (v nadaljevanju: WPPT), ki je bila sprejeta v Ženevi 20. decembra 1996 in v imenu Evropske skupnosti potrjena s Sklepom Sveta 2000/278/ES[3].

2. Predložitveno sodišče z vprašanji za predhodno odločanje v bistvu sprašuje, kateri izvajalci (in proizvajalci) lahko uveljavljajo pravico do „pravičnega nadomestila" iz člena 8(2) Direktive 2006/115. Vprašanja se torej nanašajo na področje uporabe te določbe, čeprav se prvo, drugo in tretje vprašanje postavljajo zlasti v povezavi z mednarodnimi obveznostmi Unije in, kjer je to primerno, obveznostmi držav članic.

3. Predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali zahteva po nacionalni obravnavi iz člena 4 WPPT velja za člen 8(2) Direktive 2006/115 in – z drugim, tretjim in četrtim vprašanjem – kakšno diskrecijsko pravico imajo države članice, kar zadeva upravičence do pravice do enkratnega pravičnega nadomestila, določene v tej direktivi, tudi v primerih, v katerih so v skladu z WPPT dovoljeni pridržki in se uporablja Rimska konvencija.

1 Jezik izvirnika: angleščina.

2 Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2006 o pravici dajanja v najem in pravici posojanja ter o določenih pravicah, sorodnih avtorski pravici, na področju intelektualne lastnine (kodificirano besedilo) (UL 2006, L 376, str. 28).

3 Sklep z dne 16. marca 2000 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 11, zvezek 33, str. 208, v nadaljevanju: WPPT).

I. Pravni okvir

A. Rimska konvencija

4. Mednarodna konvencija za varstvo izvajalcev, proizvajalcev fonogramov in radiodifuznih organizacij je bila sklenjena v Rimu 26. oktobra 1961 (v nadaljevanju: Rimska konvencija).

5. Člen 4 Rimske konvencije določa:

„Vsaka država pogodbenica zagotovi nacionalni tretma [nacionalno obravnavo] izvajalcem, če je izpolnjen kateri od naslednjih pogojev:

(a) da izvedba poteka v drugi državi pogodbenici;

(b) da je izvedba na fonogramu, ki je zaščiten v skladu s 5. členom te konvencije;

(c) da se izvedba, ki ni posneta na fonogramu, prenaša z oddajo, ki je zaščitena v skladu s 6. členom te konvencije.“

6. Člen 5 navedene konvencije določa:

„1. Vsaka država pogodbenica zagotovi nacionalni tretma [nacionalno obravnavo] proizvajalcem fonogramov, če je izpolnjen kateri od naslednjih pogojev:

(a) da je proizvajalec fonogramov državljan kake druge države pogodbenice (kriterij državljanstva);

(b) da je bil posnetek zvoka prvič narejen v kaki drugi državi pogodbenici (kriterij posnetka);

(c) da je bil fonogram prvič izdan v kaki drugi državi pogodbenici (kriterij izdaje).

2. Če je bil fonogram prvič izdan v državi, ki ni pogodbenica, vendar je bil v tridesetih dneh od prve izdaje izdan tudi v kaki državi pogodbenici (sočasna izdaja), se šteje, da je bil prvič izdan v državi pogodbenici.

3. Z notifikacijo, deponirano pri generalnem sekretarju Združenih narodov, lahko katera koli država pogodbenica izjavi, da ne bo uporabljala kriterija izdaje ali pa kriterija posnetka. Takšna notifikacija se lahko deponira ob ratifikaciji, sprejemu ali pristopu ali kadar koli pozneje; v zadnjem primeru začne učinkovati šest mesecev po tem, ko je bila deponirana.“

B. WPPT

7. Unija in vse države članice so pogodbenice WPPT (kot so tudi zlasti Združene države Amerike).

8. Člen 1(1) WPPT določa:

„1. Nič v tej pogodbi ne ukinja obstoječih obveznosti, ki jih imajo pogodbenice druga do druge po [Rimski konvenciji].“

9. V skladu s členom 2(a), (b), (d), (e) in (g) WPPT se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

„(a) ‚izvajalci' pomeni igralce, pevce, glasbenike, plesalce in druge osebe, ki igrajo, pojejo, podajajo, deklamirajo, nastopajo, interpretirajo ali kako drugače izvajajo književna, umetniška ali folklorna dela;

(b) ‚fonogram' pomeni posnetek zvokov izvedbe ali drugih zvokov oziroma njihovih nadomestkov, razen če je v obliki posnetka, ki je vključen v kinematografskem ali drugem avdiovizualnem delu;

[…]

(d) ‚proizvajalec fonograma' pomeni fizično ali pravno osebo, ki prevzame pobudo in odgovornost, da prva posname zvoke neke izvedbe ali druge zvoke oziroma nadomestke teh zvokov;

[…]

(e) ‚izdaja' posnete izvedbe ali fonograma pomeni ponujanje primerkov posnete izvedbe ali fonograma javnosti s soglasjem imetnika pravic pod pogojem, da so ti primerki ponujeni javnosti v razumni količini;

(g) ‚javna priobčitev' izvedbe ali fonograma pomeni prenašanje zvokov izvedbe ali zvokov oziroma nadomestkov, zvokov posnetih na fonogramih, javnosti na kateri koli način, razen z radiodifuznim oddajanjem. Za namene člena 15 ‚javna priobčitev' vključuje tudi to, da zvoki ali nadomestki zvokov, posneti na fonogramih, postanejo slišni javnosti."

10. Člen 4 WPPT, naslovljen „Nacionalna obravnava", določa:

„1. Glede izključnih pravic, danih posebej po tej pogodbi, in glede pravice do pravičnega nadomestila iz člena 15 te pogodbe vsaka pogodbenica obravnava državljane drugih pogodbenic, kot so opredeljeni v členu 3(2), enako kot svoje lastne državljane.

2. Obveznost iz odstavka 1 ne velja, če druga pogodbenica izkoristi pridržke, dovoljene v členu 15(3) te pogodbe."

11. Člen 15 WPPT določa:

„1. Izvajalci in proizvajalci fonogramov uživajo pravico do enkratnega pravičnega nadomestila za neposredno ali posredno uporabo fonogramov, izdanih za komercialne namene, za radiodifuzno oddajanje ali kakšno drugo javno priobčitev.

2. Pogodbenice lahko v svoji domači zakonodaji določijo, da izvajalec ali proizvajalec fonograma ali oba zahtevata od uporabnika enkratno pravično nadomestilo. Pogodbenice lahko sprejmejo zakonodajo, ki določi pogoje, pod katerimi se enkratno pravično nadomestilo deli med izvajalci in proizvajalci fonogramov, če se ti o tem ne sporazumejo.

3. Vsaka pogodbenica lahko z uradnim obvestilom, deponiranim pri generalnem direktorju WIPO, izjavi, da bo uporabljala določbe prvega odstavka samo glede nekaterih vrst uporabe, da bo omejila njihovo uporabo na drug način ali da teh določb sploh ne bo uporabljala.

4. Za namene tega člena se fonogrami, dostopni javnosti po žici ali brezžično na tak način, da imajo posamezniki lahko dostop do njih s kraja in v času, ki ju sami izberejo, štejejo kot fonogrami, ki so bili izdani za komercialne namene."

12. Dogovorjena izjava v zvezi s členom 15 določa:

„Dogovorjeno je, da člen 15 ne predstavlja popolne rešitve ravni pravic do radiodifuznega oddajanja in javne priobčitve, ki bi jo morali uživati izvajalci in proizvajalci fonogramov v digitalni dobi. Delegacije niso mogle doseči konsenza glede različnih predlogov o izključnosti, ki naj se zagotovi v nekaterih okoliščinah, ali pravicah, ki naj se zagotovijo brez možnosti pridržkov in so zato to zadevo pustili, da se rešuje v prihodnje.

Dogovorjeno je, da člen 15 ne preprečuje dodelitev pravice, ki jo ta člen prenaša na izvajalce folklore in proizvajalce fonogramov z zapisi folklore, kjer taki fonogrami niso bili izdani zaradi komercialnih namenov."

13. Člen 23(1) WPPT določa:

„Določbe o uveljavljanju pravic

1. Pogodbenice se zavežejo, da bodo v skladu s svojimi pravnimi sistemi sprejele potrebne ukrepe za zagotovitev uporabe te pogodbe."

C. Direktiva 2006/115

14. V uvodnih izjavah 5, 12, 13 in 16 te direktive je navedeno:

„(5) Za ustvarjalno in umetniško delo avtorjev in izvajalcev je nujno potreben primeren dohodek kot osnova za nadaljnje ustvarjalno in umetniško delo, investicije, ki jih zahteva proizvajanje fonogramov in produciranje filmov, pa so še posebej visoke in tvegane. Možnost zagotovitve tega dohodka in povračila investicij je mogoče učinkovito zagotoviti le z ustreznim pravnim varstvom imetnikov pravic.

[…]

(12) Treba je vzpostaviti ureditev, ki zagotavlja, da avtorji in izvajalci dobijo neodpovedljivo pravično nadomestilo in da morajo obdržati možnost, da uveljavljanje te pravice zaupajo kolektivnim organizacijam, ki jih zastopajo.

(13) Pravično nadomestilo se lahko plača na osnovi enega ali več izplačil ob katerem koli času ob ali po sklenitvi pogodbe. Pri tem bi bilo treba upoštevati pomembnost prispevka zadevnih avtorjev in izvajalcev pri fonogramu ali filmu.

[…]

(16) Države članice bi morale biti sposobne predvideti bolj daljnosežno varstvo imetnikov pravic, sorodnih avtorski, kot ga zahtevajo določbe te direktive v zvezi z oddajanjem in priobčitvijo javnosti."

15. Člen 7(1) Direktive 2006/115 določa:

„Pravica do snemanja

1. Države članice za izvajalce predvidijo izključno pravico, da dovolijo ali prepovedo snemanje svojih izvedb."

16. Člen 8(1) in (2) te direktive, ki je enak členu 8(1) in (2) Direktive 92/100/EGS,[4] določa:

„1. Države članice za izvajalce predvidijo izključno pravico, da dovolijo ali prepovedo brezžično oddajanje in priobčitev javnosti svojih izvedb, razen kadar je že sama izvedba radiodifuzna ali pa je narejena po posnetku.

2. Države članice predvidijo pravico, s katero zagotovijo, da uporabnik plača enkratno pravično nadomestilo, če se fonogram, objavljen v komercialne namene, ali reprodukcija takšnega fonograma uporablja za brezžično oddajanje ali za kakršno koli priobčitev javnosti, ter zagotovijo, da se to nadomestilo razdeli med zadevne izvajalce in proizvajalce fonogramov. Države članice lahko, če ni dogovora med izvajalci in proizvajalci fonogramov, določijo pogoje glede medsebojne delitve nadomestila."

17. Člen 11 Direktive 2006/115, naslovljen „Časovna uporaba", določa:

„1. Ta direktiva se uporablja za vsa avtorsko-pravno varovana dela, izvedbe, fonograme, oddaje in prve posnetke filmov, navedene v tej direktivi, ki jih je dne 1. julija 1994 še vedno varovala zakonodaja držav članic na področju avtorske in sorodnih pravic ali ki so ustrezali kriterijem varstva po določbah te direktive na tisti dan."

D. Nacionalno pravo

18. Člen 38 Copyright and Related Rights Act 2000 (zakon o avtorski in sorodnih pravicah iz leta 2000) (št. 28 iz leta 2000) (v nadaljevanju: zakon o ASP) določa licenco kot pravico v nekaterih okoliščinah. Zlasti določa:

„(1) […] oseba, ki namerava

(a) predvajati zvočni zapis v javnosti ali

(b) vključiti zvočni zapis v storitev radijskega ali kabelskega programa,

ima to pravico storiti, če

(i) soglaša, da bo licenčni organizaciji plačala licenčnino v zvezi s takim predvajanjem ali vključitvijo v storitev radijskega ali kabelskega programa, in

(ii) izpolnjuje zahteve iz tega člena.

(2) Oseba lahko uveljavlja pravico do predvajanja zvočnega zapisa v javnosti ali do vključitve zvočnega zapisa v storitev radijskega ali kabelskega programa, če

(a) vsaki zadevni licenčni organizaciji za licenciranje priglasi svojo namero o predvajanju zvočnega zapisa v javnosti ali o vključitvi zvočnih zapisov v storitev radijskega ali kabelskega programa,

(b) vsako od teh organizacij obvesti o datumu, na katerega ali od katerega namerava predvajati zvočni zapis v javnosti ali vključiti zvočne zapise v storitev radijskega ali kabelskega programa,

(c) licenčni organizaciji plačuje licenčnino […]

4 Direktiva Sveta z dne 19. novembra 1992 o pravici dajanja v najem in pravici posojanja ter o določenih pravicah, sorodnih avtorski, na področju intelektualne lastnine (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 120).

[…]“

19. Člen 184 zakona o ASP določa okoliščine, v katerih je med drugim zvočni zapis upravičen do varstva z avtorsko pravico. Ta člen določa:

„(1) Književno, dramsko, glasbeno ali umetniško delo, zvočni zapis, film, tipografska predelava objavljene izdaje ali izvirna podatkovna zbirka so upravičeni do varstva z avtorsko pravico, če so prvič zakonito na voljo javnosti

(a) v državi ali

(b) v kateri koli državi, na katerem koli ozemlju ali območju, ki ga zajema ustrezna določba tega dela.

(2) Za namene tega člena se zakonito dajanje dela na voljo javnosti v eni državi, na enem ozemlju ali območju šteje za prvo zakonito dajanje dela na voljo javnosti celo tedaj, ko je delo sočasno zakonito dano na voljo javnosti drugje; za ta namen se zakonito dajanje dela na voljo javnosti drugje v zadnjih 30 dneh šteje za sočasno.“

20. Člen 288 zakona o ASP določa:

„Izvedba je upravičena izvedba za namene določb tega dela in dela IV, če jo opravi upravičeni posameznik ali upravičena oseba ali če poteka v upravičeni državi, na upravičenem ozemlju ali območju v skladu s tem poglavjem.“

21. Člen 287 tega zakona določa:

„V tem delu in v delu IV

‚upravičena država‘ pomeni

(a) Irsko,

(b) drugo državo članico [Evropskega gospodarskega prostora (EGP)] ali

(c) če je tako določeno z odredbo na podlagi člena 289, državo, imenovano v skladu z navedenim členom;

‚upravičeni posameznik‘ pomeni državljana ali subjekt upravičene države ali posameznika s stalnim ali običajnim prebivališčem v upravičeni državi in

‚upravičena oseba‘ pomeni irskega državljana ali posameznika s stalnim ali običajnim prebivališčem v državi.“

22. Člen 289(1) zakona o ASP določa:

„Vlada lahko z odredbo za upravičeno državo, ki je deležna varstva v skladu s tem delom in delom IV, imenuje katero koli državo, ozemlje ali območje, za katere je vlada prepričana, da so v skladu s svojo zakonodajo sprejeli določbe, ki zagotavljajo ustrezno varstvo za irske izvedbe.“

II. Dejansko stanje spora o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

23. Spor o glavni stvari se nanaša na pobiranje in razdeljevanje licenčnin, ki jih je treba plačati v zvezi s predvajanjem glasbenih posnetkov v javnosti ali radiodifuznim oddajanjem glasbenih posnetkov. V skladu z nacionalno zakonodajo mora lastnik bara, nočnega kluba ali katerega koli drugega javnega mesta, ki želi predvajati glasbene posnetke, za to uporabo plačati licenčnino. Podobno mora oseba, ki želi vključiti zvočni posnetek v storitev radijskega ali kabelskega programa, za to vključitev prav tako plačati licenčnino. V nacionalnem pravu je ta obveznost podrobno določena v zakonu o ASP. V zakonodaji je predvideno, da uporabnik plača enkratno licenčnino licenčni organizaciji, ki zastopa proizvajalca zvočnega posnetka, vendar se tako pobrani znesek nato razdeli med proizvajalca in izvajalce.

24. Tožeča stranka v postopku v glavni stvari, družba Recorded Artists Actors Performers Ltd (v nadaljevanju: RAAP), je irska kolektivna organizacija, ki upravlja pravice nekaterih izvajalcev. Prva tožena stranka, družba Phonographic Performance (Ireland) Ltd (v nadaljevanju: PPI), je irska kolektivna organizacija, ki zastopa pravice, ki jih imajo proizvajalci fonogramov v zvezi z zvočnimi posnetki ali fonogrami na Irskem.

25. Družbi RAAP in PPI sta sklenili pogodbo, ki določa način pobiranja in razdeljevanja licenčnin, ki jih uporabniki na Irskem plačujejo za predvajanje zvočnih posnetkov v javnosti (v barih in na drugih javno dostopnih krajih) na Irskem. [5]

26. Spor med družbama RAAP in PPI je nastal zato, ker so v irskem zakonu o avtorski pravici (zakon o ASP) določena različna merila upravičenosti za proizvajalce oziroma izvajalce, zaradi katerih nekateri izvajalci iz nekaterih držav nimajo pravice do pravičnega nadomestila (to zlasti velja za Združene države Amerike, v nadaljevanju: ZDA). Zdi se, da lahko družba PPI na podlagi tega trdi, da ji zakonodaja ne nalaga nobene obveznosti glede plačila nadomestila tem konkretnim izvajalcem; in da naj bi imela družba PPI posledično pravico do zadržanja licenčnin, ki so bile v skladu s pogodbo pobrane za te izvajalce.

27. Družba RAAP meni, da je treba pravice do nadomestila, ki se izplača na podlagi zakona o ASP – s katerim je bila prenesena Direktiva 92/100, ki je bila kodificirana in nadomeščena z Direktivo 2006/115 – v skladu s členom 8(2) Direktive 2006/115 in mednarodnimi sporazumi, na katere se ta direktiva sklicuje, razdeliti med proizvajalce in izvajalce. Državljanstvo in kraj prebivališča izvajalca pa naj pri tem ne bi bila pomembna.

28. Po drugi strani pa družba PPI trdi, da izvajalci, ki niso ne državljani ne prebivalci države EGP in katerih izvedbe ne izvirajo iz zvočnega posnetka, proizvedenega v državi EGP, niso upravičeni do deleža nadomestila, če se te izvedbe predvajajo na Irskem. Če pa bi morala tem izvajalcem plačati nadomestilo, naj bi bilo to v nasprotju s pristopom vzajemnosti med državami, ki ga je zavzela Irska in ki izhaja iz zakona o ASP. Natančneje, če bi sprejeli stališče, ki ga zagovarja družba RAAP, naj bi izvajalci iz ZDA prejeli plačilo na Irskem, čeprav naj irski izvajalci v ZDA ne bi bili upravičeni do pravičnega nadomestila.

5 Iz elementov v spisu je razvidno, da v zvezi s tem sporom potekata dva postopka. Drugi postopek se nanaša na zakonsko določene naloge organizacij, ki zastopajo proizvajalce oziroma izvajalce. Zlasti na vprašanje, katera organizacija je zadolžena za izračunavanje licenčnin, ki se izplačajo posameznemu izvajalcu. Družba RAAP trdi, da je to njena naloga, saj deluje kot organizacija za kolektivno upravljanje pravic, ki zastopa izvajalce. Če je tako, potem mora družba PPI plačati pavšalni znesek družbi RAAP, družba RAAP pa ta znesek – od katerega se odštejejo administrativni stroški – nato razdeli posameznim izvajalcem. Postavlja se tudi vprašanje, ali ima družba RAAP pravico, da licenčnine pobira v imenu *vseh* izvajalcev znotraj določenega razreda ali pa le v imenu tistih izvajalcev, ki so to pravico nanjo tudi prenesli. Ta drugi postopek ni predmet predloga za sprejetje predhodne odločbe.

29. Družba RAAP je pri predložitvenem sodišču vložila tožbo zoper družbo PPI, v kateri navaja, da izvajalci „zunaj EGP“ zaradi povezane razlage členov 38, 184, 208, 287 in 288 zakona o ASP – razen če se na podlagi člena 289 tega zakona sprejme odredba (kar se doslej ni zgodilo) – niso upravičeni do svojega deleža licenčnin, ki se pobirajo na podlagi navedenega zakona, zaradi česar celotno nadomestilo iz naslova teh pravic pogosto prejmejo proizvajalci (tudi tisti s sedežem zunaj EGP).

30. V primeru zvočnega posnetka, ki vključuje proizvajalce in izvajalce iz ZDA, bi celoten znesek licenčnin, ki jih plačajo uporabniki na Irskem, prejel proizvajalec. To pa zato, ker so merila za upravičenost do plačila, določena v zakonu o ASP, ki veljajo za proizvajalce, prožnejša od tistih, ki se uporabljajo za izvajalce.

31. Zato se zdi, da obravnavana zakonodaja ni združljiva s členom 8(2) Direktive 2006/115 v delu, v katerem ta določa, da se pravično nadomestilo razdeli med proizvajalce in izvajalce.

32. Iz tega izhaja, da je rešitev spora o glavni stvari odvisna zlasti od tega, ali lahko Irska sprejme zakonodajo – ne da bi kršila Direktivo 2006/115 (in prejšnjo Direktivo 92/100) – s katero zagotovi, da izraz „izvajalci“, ki se uporablja v navedeni direktivi, na njenem ozemlju ne zajema izvajalcev „zunaj EGP“, kot so izvajalci iz ZDA.

33. Irska, generalni državni tožilec Irske in irski minister za delo, podjetništvo in inovacije so se zaradi izjemnega pomena te tožbe odločili, da v postopku v glavni stvari sodelujejo kot druga, tretja in četrta tožena stranka. Na podlagi celotnega besedila sodbe, ki je na voljo v prilogi k predložitveni odločbi, je mogoče bolje razumeti problematiko, na kateri temelji ta odločba.

34. Predložitveno sodišče poudarja, da dejstvo, da nacionalna zakonodaja osebe s stalnim in običajnim prebivališčem v državi EGP obravnava enako kot irske državljane, pomeni, da zakonodaja ne krši splošnega načela prepovedi diskriminacije iz prava Unije. Vendar mora biti ta zakonodaja v skladu ne le s tem splošnim načelom, ampak tudi s členom 8(2) Direktive 2006/115. V skladu s to določbo morajo države članice zagotoviti, „da uporabnik plača enkratno pravično nadomestilo, če se fonogram, objavljen v komercialne namene, ali reprodukcija takšnega fonograma uporablja za brezžično oddajanje ali za kakršno koli priobčitev javnosti, ter zagotovijo, da se to nadomestilo razdeli med zadevne izvajalce in proizvajalce fonogramov“.

35. Predložitveno sodišče navaja, da ni jasno, do katere mere je treba pri razlagi člena 8 Direktive 2006/115 upoštevati določbe WPPT (katere pogodbenici sta Irska in Unija) in Rimske konvencije (katere pogodbenica je Irska).

36. Natančneje, ugotoviti je treba, ali bi moral pojem „nacionalna obravnava“, ki ga vsebujeta navedena mednarodna pravna akta, vplivati na razlago člena 8(2) Direktive 2006/115.

37. Glede na to, da pojem „nacionalna obravnava“ – v nasprotju z nekaterimi drugimi pojmi iz Rimske konvencije in WPPT – sicer ni bil izrecno prenesen v besedilo Direktive 2006/115, vendar je – ker je Unija sklenila pristopiti k WPPT – ta pojem del prava Unije, ni jasno, kakšen je pravzaprav pomen tega pojma za razlago prava Unije na področju avtorske in sorodnih pravic.

38. Predložitveno sodišče poleg tega sprašuje Sodišče, ali ta asimetrična obravnava proizvajalcev in izvajalcev pomeni upravičen odgovor na pridržek iz člena 15(3) WPPT (zlasti na tistega, ki so ga dale ZDA).

39. V teh okoliščinah je High Court (višje sodišče, Irska) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je obveznost nacionalnega sodišča, da Direktivo 2006/115 […] razlaga ob upoštevanju namena in cilja Rimske konvencije in/ali WPPT, omejena na pojme, ki so izrecno navedeni v Direktivi, ali pa je razširjena na pojme, ki jih je mogoče najti le v teh dveh mednarodnih sporazumih? Zlasti, v kolikšnem obsegu je treba člen 8 [te] direktive razlagati ob upoštevanju zahteve po ‚nacionalni obravnavi' v skladu s členom 4 WPPT?

2. Ali ima država članica diskrecijsko pravico, da predpiše merila za določitev, kateri izvajalci so lahko ‚zadevni izvajalci' na podlagi člena 8 [te] direktive? Zlasti, ali lahko država članica omeji pravico do deleža pravičnega nadomestila na okoliščine, v katerih bodisi (i) izvedba poteka v državi [EGP] bodisi (ii) imajo izvajalci stalno ali običajno prebivališče v državi EGP?

3. Kakšno diskrecijsko pravico ima država članica pri odgovoru na pridržek, ki ga je v skladu s členom 15(3) WPPT dala druga pogodbenica? Zlasti, ali mora država članica odražati natanko pogoje pridržka, ki ga je dala druga pogodbenica? Ali se od pogodbenice zahteva, da ne uporabi pravila 30-dnevnega obdobja iz člena 5 Rimske konvencije, kolikor to lahko povzroči, da proizvajalec pogodbenice, ki je dala pridržek, prejme nadomestilo v skladu s členom 15(1), ne prejmejo pa ga tudi izvajalci istega zapisa? Ali pa je pogodbenica, ki podaja odgovor, upravičena do zagotavljanja pravic državljanom pogodbenice, ki je dala pridržek, širše, kot je to storila pogodbenica, ki je dala pridržek, torej ali lahko pogodbenica, ki podaja odgovor, zagotavlja pravice, ki jih pogodbenica, ki je dala pridržek, ne zagotavlja?

4. Ali je kadar koli dopustno omejiti pravico do pravičnega nadomestila na *proizvajalce* zvočnega zapisa, in torej odreči pravico *izvajalcem*, katerih izvedbe so bile posnete v tem zvočnem zapisu?"

40. Pisna stališča so Sodišču predložile družbi RAAP in PPI, irska vlada in Evropska komisija. Vse te stranke so na obravnavi 4. februarja 2020 ustno podale navedbe.

III. Analiza

A. Prvo vprašanje

1. Povzetek trditev strank

41. Družba RAAP trdi, da obveznost nacionalnega sodišča, da Direktivo 2006/115 razlaga ob upoštevanju namena in cilja Rimske konvencije in/ali WPPT, pomeni obveznost, da se ta direktiva razlaga tako, da vzpostavlja sklop pravil, ki so v skladu z obveznostmi, ki jih vsebujeta navedena instrumenta. Zato naj bi bilo treba člen 8 navedene direktive razlagati tako, da razširja pravice, določene v členu 8(2) te direktive, na posameznike, ki so, kar zadeva te pravice, na podlagi člena 4 WPPT upravičeni do nacionalne obravnave.

42. Obenem naj bi se pri tem upoštevala Rimska konvencija, čeprav Unija ni njena pogodbenica. Poleg tega naj bi ta konvencija imela pomembno vlogo pri nastanku Direktive 2006/115.

43. Razmerje med členoma 4 in 5 Rimske konvencije na eni strani ter členoma 3 in 4 WPPT na drugi strani naj bi narekovalo, da morajo pogodbenice WPPT upravičenost do nacionalne obravnave razširiti na izvajalce izvedb na fonogramu, kar ustreza nacionalni obravnavi v skladu z Rimsko konvencijo. To upravičenost naj bi bilo treba razširiti na vse izvajalce takšnih izvedb, tudi če ti izvajalci niso državljani države pogodbenice.

44. Družba PPI v bistvu trdi, da bi bilo treba Direktivo 2006/115, kolikor je to mogoče, razlagati v skladu z WPPT, ne pa na način, ki je v nasprotju z obveznostmi, ki jih imajo Unija oziroma države članice na podlagi WPPT oziroma Rimske konvencije. Če so v besedilu Direktive 2006/115 uporabljeni pojmi, ki izhajajo iz Rimske konvencije ali iz WPPT, naj bi bilo treba pri razlagi teh besednih zvez, ki se pojavljajo v besedilu te direktive, upoštevati besedilo Rimske konvencije oziroma WPPT (odvisno od primera). Zato naj na podlagi razlage člena 8(2) ne bi bilo mogoče šteti, da ta člen vključuje zahtevo po nacionalni obravnavi iz člena 4 WPPT, saj Direktiva 2006/115 ni namenjena sprejetju kakršnega koli ukrepa za uveljavitev te zahteve WPPT.

45. Irska v zvezi z razlago Rimske konvencije in WPPT priznava, da je na podlagi člena 3(2) WPPT v besedilo WPPT vključen pojem „nacionalna obravnava“, določen v členih 4 in 5 Rimske konvencije: ta pojem nacionalne obravnave med drugim pomeni, da morajo pogodbenice nacionalno obravnavo zagotoviti vsakič, ko je izvedba vključena na fonogram, ki je prvič (ali v 30 dneh) izdan v drugi pogodbenici. Ta pravila naj bi izhajala iz „kriterija izdaje“ in pojma „sočasna izdaja“, kot sta določena v Rimski konvenciji.

46. Vendar pa naj bi si Irska, kar je za državo z dualističnim pristopom k mednarodnemu pravu najpomembneje, prizadevala zagotoviti, da bi se pravice in dolžnosti v pravnih redih Unije in Irske vzpostavljale le na podlagi pravilno sprejetega irskega prava ali prava Unije.

47. Irska v bistvu trdi, da se člen 8(2) Direktive 2006/115 ne bi smel razlagati ob upoštevanju pojma „nacionalna obravnava“ iz WPPT in Rimske konvencije. Navedena direktiva naj se namreč ne bi nanašala na položaj izvajalcev, katerih izvedbe so vključene na fonograme, ki so prvič objavljeni v tretji državi.

48. Komisija v bistvu trdi, da iz besedila, sistematike in namena člena 8(2) Direktive 2006/115 ter iz obveznosti razlage te direktive v skladu z mednarodnimi sporazumi, ki jih sklene Unija, izhaja, da zadevni izvajalci načeloma vključujejo izvajalce iz vseh pogodbenic WPPT, ne glede na to, ali prebivajo na ozemlju EGP ali zunaj njega.

2. Presoja

49. Predložitveno sodišče želi s prvim vprašanjem za predhodno odločanje izvedeti, kako bi bilo treba razlagati Direktivo 2006/115, če *besedilo te direktive ne vsebuje* nekaterih pojmov, ki so izrecno navedeni v mednarodnih sporazumih na področju avtorske in sorodnih pravic, kot je obveznost zagotavljanja nacionalne obravnave iz člena 4 WPPT.

50. Pomen obveznosti nacionalne obravnave je po eni strani jasno razviden že iz dejstva, da je bila ta vseskozi v središču vsakega večstranskega sporazuma o varstvu pravic intelektualne lastnine in da je ena izmed glavnih prednosti, ki jih pogodbenice pridobijo s pristopom k tem sporazumom.[6] Po drugi strani pa je treba upoštevati, da pravica do nadomestila (v skladu s členom 8 Direktive 2006/115 in členom 15 WPPT) z ekonomskega vidika pomeni eno najpomembnejših pravic, ki jo imajo izvajalci in proizvajalci fonogramov.

51. Družba RAAP in Komisija trdita, da izvajalci, na katere se nanaša pravica do pravičnega nadomestila, priznana s pravom Unije, načeloma vključujejo tudi izvajalce iz tretjih držav, katerih glasba se radiodifuzno oddaja v Uniji. Navajata, da to izhaja iz splošnih izrazov, uporabljenih v zakonodaji Unije („izvajalci“), in iz ciljev Direktive 2006/115 (visoka raven varstva), zlasti pa naj bi to

6 Reinbothe, J., in Von Lewinski, S., *The WIPO Treaties on Copyright: A Commentary on the WCT, WPPT, and the BTAP*, Oxford University Press, Oxford, 2015, str. 296, ki ponuja tudi dober pregled zgodovinskega ozadja in komentar glede WPPT.

izhajalo iz obveznosti razlage sekundarnega prava Unije v skladu z mednarodnimi sporazumi, ki jih je sklenila Unija, kot je WPPT, ki v členu 4(1) v povezavi s členom 15(1) določa, da pogodbenice (Evropska unija in njene države članice) uporabljajo načelo „nacionalne obravnave“ glede pravičnega nadomestila, ki se izplača izvajalcem.

52. Ugotavljam, da je ta argumentacija pravilna.

53. Na podlagi analize besedila Direktive 2006/115 je jasno, da državljani tretjih držav niso izključeni iz področja uporabe te direktive ter da je to poleg tega povsem v skladu z obveznostmi, ki jih ima Unija v okviru WPPT, in z Listino Evropske unije o temeljnih pravicah. Z vidika temeljnih pravic nedvomno drži, da morajo države članice in Evropska unija zagotoviti, da vsak izvajalec in proizvajalec v Uniji prejme pravično nadomestilo za predstavitev svoje izvedbe javnosti ne glede na obstoj pridržka, ki ga da tretja država in zaradi katerega izvajalci in proizvajalci iz držav EGP na ozemlju te tretje države ne prejmejo takšnega nadomestila. Temeljne pravice so po naravi splošne, v obravnavani zadevi pa gre za lastninsko pravico.

54. Trditev družbe PPI in irske vlade v bistvu pomeni, da imajo države članice glede na to, da pravni red Unije ne vsebuje vseh predpisov, povsem proste roke.

55. Zadostuje ugotoviti, da je Sodišče tako trditev že zavrnilo v sodbi, ki se je nanašala na avtorsko pravico, z dne 4. septembra 2014, Komisija/Svet (C-114/12, EU:C:2014:2151, zlasti točka 70), in mnenju Sodišča 3/15 (Marakeška pogodba o dostopu do objavljenih del) (EU:C:2017:114).

56. Najprej je treba ugotoviti, ali je treba člen 8(2) Direktive 2006/115 razlagati ob upoštevanju zahteve po nacionalni obravnavi izvajalcev iz tretjih držav, določene v členu 4(1) WPPT. V ta namen je treba preveriti, ali bi se morala ta zahteva še naprej šteti za obveznost, ki jo imajo države članice v vlogi pogodbenic tega mešanega sporazuma, oziroma ali gre namesto tega za obveznost, ki jo mora prevzeti Unija v vlogi pogodbenice tega istega sporazuma.

57. Sodišče je člen 8 Direktive 2006/115 glede na mednarodne obveznosti Unije že preučilo v sodbah SCF Consorzio Fonografici,[7] PPL Ireland[8] in Verwertungsgesellschaft Rundfunk[9].

58. Navedena sodna praksa se nanaša na razmerje med Direktivo 2006/115 in različnimi mednarodnimi sporazumi, v njej pa je podana tudi razlaga nekaterih pojmov iz besedila člena 8 te direktive glede na mednarodne obveznosti, ki jih ima Unija v skladu s temi sporazumi.

59. Sodišče je v sodbi SCF Consorzio Fonografici (C-135/10, EU:C:2012:140, točke od 37 do 56) obravnavalo povezavo med Sporazumom o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine (v nadaljevanju: Sporazum TRIPS), WPPT in Rimsko konvencijo.

60. Sodišče je opozorilo, da so v skladu s členom 216(2) PDEU „sporazumi, ki jih sklene Unija, zavezujoči za njene institucije in države članice“. To velja za WPPT, katere pogodbenica je Unija, ta pogodba pa je sestavni del pravnega reda Unije. Zato je ta pogodba zavezujoča za institucije Unije in države članice. V zvezi z Rimsko konvencijo pa velja, da njene določbe niso del pravnega reda Evropske unije (Unija ni pogodbenica te konvencije in ni mogoče šteti, da je na področju uporabe te konvencije Unija zavzela mesto držav članic, in sicer že zato, ker vse države članice niso pogodbenice navedene konvencije, in sicer Malta).

7 Sodba z dne 15. marca 2012 (C-135/10, EU:C:2012:140). Glej v tem okviru Malenovsky, J., La contribution de la Cour de justice à l'harmonisation du droit d'auteur dans l'Union européenne, ERA Forum (2012), 13, str. 411.

8 Sodba z dne 15. marca 2012, Phonographic Performance (Ireland) (C-162/10, EU:C:2012:141).

9 Sodba z dne 16. februarja 2017 (C-641/15, EU:C:2017:131).

61. Glede WPPT je Sodišče v sodbi SCF (C-135/10, EU:C:2012:140, točka 47) prav tako presodilo, da člen 23(1) WPPT določa, da se pogodbenice zavezujejo, da bodo v skladu s svojimi pravnimi sistemi sprejele potrebne ukrepe za zagotovitev uporabe navedene pogodbe. Iz tega izhaja, da je uporaba določb WPPT z vidika njihovega izvajanja ali njihovih učinkov odvisna od sprejetja nadaljnjih ukrepov. Zato take določbe nimajo neposrednega učinka v pravu Unije in niso take, da bi posameznikom dajale pravice, na katere bi se ti pred sodiščem lahko neposredno sklicevali v skladu s tem pravom.

62. Vseeno je Sodišče v tej sodbi glede na uvodno izjavo 10 Direktive 92/100 presodilo tudi, da ker je ta direktiva namenjena harmonizaciji nekaterih vidikov avtorske in sorodnih pravic na področju intelektualne lastnine z upoštevnimi mednarodnimi pogodbami, kot so med drugim Sporazum TRIPS, WPPT in Rimska konvencija, *vzpostavlja sklop pravil, ki so v skladu s tistimi, ki jih vsebujejo te mednarodne pogodbe*.

63. Pristop, ki ga zagovarjam v teh sklepnih predlogih, je dejansko očitno edini, ki zagotavlja skladnost s členom 216(2) PDEU in z ustaljeno sodno prakso glede tega, da je treba sekundarno zakonodajo Unije, kolikor je to mogoče, razlagati v skladu z mednarodnopravnimi obveznostmi Unije, še posebej če se želi z njimi izvršiti mednarodni sporazum, ki ga je sklenila Evropska unija.[10]

64. Celoten obseg obveznosti skladne razlage v okoliščinah, v katerih je Evropska unija *pristopila* k zadevnemu mednarodnemu sporazumu, je razviden iz *sodbe v zadevi Hermes*,[11] v kateri je Sodišče odločilo ne le, da je treba ukrepe Unije, namenjene izpolnjevanju mednarodnih obveznosti Unije, razlagati glede na te obveznosti, ampak tudi, da morajo biti ta nacionalna pravila, sprejeta zaradi izvajanja tega ukrepa Unije, sama po sebi v skladu z zahtevami mednarodnih sporazumov, katerih pogodbenica je Evropska unija.

65. Poleg tega se tako WPPT kot tudi Direktiva 2006/115 nanašata na pravico do prejemanja pravičnega nadomestila na zadevnem področju.

66. Naj opozorim, da je bila Direktiva 92/100 predhodnica Direktive 2006/115. Namen in cilj prvonavedene direktive je bil narediti prvi korak k vzpostavitvi notranjega trga na področju avtorske in sorodnih pravic. Volja zakonodajalca Unije je namreč bila, kot to potrjuje spremenjeni predlog te direktive,[12] v veliki meri slediti določbam Rimske konvencije, da bi se v Evropski uniji vzpostavila enotna raven minimalnega varstva. Vendar je poskrbel, da je to dosegel v skladu v mednarodnimi konvencijami, katerih pogodbenice so bile države članice. (Takratna) Evropska skupnost ni bila pogodbenica nobene konvencije na področju prava intelektualne lastnine.

67. V deseti uvodni izjavi Direktive 92/100 (ki ustreza uvodni izjavi 7 Direktive 2006/115) je navedeno: „zakonodajo držav članic [je treba] prilagoditi tako, da ta ne nasprotuje mednarodnim konvencijam, na katerih temeljijo mnogi zakoni držav članic o avtorski in sorodnih pravicah.“

68. Več elementov je presegalo Rimsko konvencijo. V zvezi z izvajalci sta bili uvedeni izključna pravica, ki je izvajalcem omogočala (da dovolijo ali prepovedo) snemanje svojih izvedb (člen 7), in izključna pravica za brezžično oddajanje in priobčitev javnosti svojih izvedb, razen kadar je izvedba narejena po posnetku.

10 Glej med drugim sodbi z dne 14. julija 1998, Bettati (C-341/95, EU:C:1998:353, točka 20), in z dne 7. decembra 2006, SGAE (C-306/05, EU:C:2006:764, točka 35).

11 Sodba z dne 16. junija 1998 (C-53/96, EU:C:1998:292, točka 28).

12 Predlog z dne 30. aprila 1992 (COM(92) 159 final, str. 12).

69. Člen 8 Direktive 92/100 je bil vključen na pobudo Evropskega parlamenta, Komisija pa ga je v spremenjenem predlogu sprejela kot dopolnitev izključne pravice izvajalcev, da dovolijo ali prepovedo reproduciranje posnetkov svojih izvedb, vsebovanih drugod, na fonograme, ki je bila uvedena v drugih delih te direktive (člen 7). Namen tega je bil izvajalcem omogočiti, da so skupaj s proizvajalci upravičeni do nadomestila za kakršno koli nadaljnjo uporabo fonogramov s strani tretjih strank oziroma za tako imenovano sekundarno uporabo fonogramov.

70. Po sprejetju WPPT pa je bila za uresničevanje novih obveznosti, ki izhajajo iz WPPT in WCT, sprejeta Direktiva 2001/29/ES [13] (glej uvodno izjavo 15 te direktive).

71. Dejstvo je, kot je pravilno izpostavila Komisija, da zakonodajalec Unije ni sprejel nobenega posebnega ukrepa za uvedbo člena 15(1) in (2) WPPT.

72. Menim, da to nikakor ni bilo potrebno, saj člen 8(2) Direktive 92/100, ki je obstajala, preden je Unija sprejela WPPT, dejansko ustreza členu 15 WPPT in je namenjen prav njegovemu izvajanju.

73. Zakonodajalec Unije je torej očitno menil, da je s sprejetjem člena 8 Direktive 92/100 izpolnil svojo obveznost iz člena 23(1) WPPT glede zagotovitve pravice do pravičnega nadomestila, kot je določena v členu 15(1) in (2) WPPT.

74. Iz zgornjih ugotovitev izhaja, da je treba člen 8(2) Direktive 92/100 (in člen 8(2) Direktive 2006/115) razlagati v skladu z WPPT.

75. Poudariti je treba, da Unija ob ratifikaciji WPPT ni izrazila nobenega pridržka in da jo še naprej zavezujeta obveznosti zagotavljanja nacionalne obravnave in uporabe Direktive 2006/115 brez omejitev.

76. Iz sodne prakse izhaja, da je treba pojme iz Direktive 2006/115 razlagati, kolikor je mogoče, ob upoštevanju enakih pojmov iz WPPT [14] in tako, da ostajajo v skladu s to pogodbo, pri tem pa je treba upoštevati okvir, v katerem so uporabljeni ti pojmi, in cilj teh določb. Pri razlagi Direktive 2006/115 je treba upoštevati člen 4 WPPT. To pomeni, da morajo države članice Direktivo 2006/115 izvajati na način, ki je v skladu z zahtevo po nacionalni obravnavi iz WPPT.

77. Komisija pravilno trdi, da se Direktiva 2006/115 uporablja za dejanja na ozemlju Unije in da je njeno področje uporabe tako kot v večini pravnih aktov, sprejetih v okviru pravnega reda, ki ureja avtorske pravice, opredeljeno *ratione materiae*, ne pa *ratione personae*. [15]

78. Področje uporabe člena 8(2) Direktive 2006/115 bom podrobneje obravnaval v odgovoru na drugo, tretje in četrto vprašanje za predhodno odločanje.

79. Varstvo se zagotavlja imetnikom pravic, katerih dela ali drugi predmeti, kot so izvedbe, fonogrami ali oddaje, izpolnjujejo merila za upravičenost do varstva *ratione materiae* v skladu z Direktivo 2006/115. Varstvo v skladu z Direktivo 2006/115 nastopi ob uporabi tretje osebe v smislu člena 8(2) te direktive.

13 Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 230).

14 Glej v tem smislu sodbo SCF (točka 52 in naslednje). Za kritiko te sodne prakse glej Simon, D., *Effets des accords internationaux dans l'ordre juridique de l'Union*, Europe, št. 5, maj 2012.

15 Za drugačen pristop glej Direktivo 2001/84/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. septembra 2001 o sledni pravici v korist avtorja izvirnega umetniškega dela (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 240).

80. Na podlagi zadevnih določb se zahteva zgolj to, da uporabnik s predvajanjem zvočnega posnetka v Uniji povzroči nastanek pravice do nadomestila. V tem smislu izvedba poteka v Uniji/državi EGP ne glede na državljanstvo ali kraj prebivanja izvajalca ali proizvajalca posnetka oziroma na kraj nastanka prvega posnetka.

81. Strinjam se s Komisijo, da je besedilo Direktive 2006/115 nedvoumno; in da uporaba člena 8(2) za upravičence iz drugih pogodbenic brez kakršnih koli omejitev ni le v skladu z obveznostjo nacionalne obravnave, ampak tudi z *namenom in ciljem te direktive*, to je zagotoviti enotno in visoko raven varstva [16] ter pravilno delovanje notranjega trga.

82. Zato Irska kot katera koli država članica nima (in nikdar ni imela) diskrecijske pravice za uporabo lastnih meril za določitev, kateri izvajalci veljajo za „zadevne izvajalce“ v smislu člena 8 Direktive 2006/115, ker je ta vidik urejen izključno v tej direktivi, in sicer kot del prava Unije ob upoštevanju obveznosti, ki jih ima Unija na podlagi WPPT.

83. Zato Komisija pravilno trdi, da je Direktiva 2006/115 v skladu z obveznostjo Unije, ki izhaja iz mednarodnih instrumentov, da zagotovi nacionalno obravnavo v skladu s stvarnim področjem uporabe te direktive in poskrbi, da se njene določbe uporabljajo za vsa dejanja v Uniji. Za to ni treba zagotoviti izrecnega sklicevanja na pojem nacionalne obravnave, da bi bila Direktiva 2006/115 združljiva s členom 4 WPPT. Dejstvo, da nacionalna obravnava v Direktivi 2006/115 ni izrecno navedena, torej ne vpliva na obveznost, v skladu s katero je treba člen 8(2) Direktive 2006/115 razlagati tudi ob upoštevanju člena 4 WPPT. Generalni pravobranilec A. Tizzano je v zadevi SENA (C-245/00, EU:C:2002:543) ugotovil, da so pravila o nacionalni obravnavi iz Rimske konvencije sestavni del prava Unije; v zvezi s tem opozarjam, da so bili ti sklepni predlogi objavljeni preden je Unija uradno ratificirala WPPT. [17] Člen 8(2) Direktive 2006/115 namreč ustreza členu 15 WPPT.

84. Pomembno je, da mora Unija – da bi lahko izpolnila obveznosti, ki jih ima na podlagi WPPT (glej izjavo Evropske skupnosti iz člena 26 WPPT) – (biti zmožna) zagotoviti, da njene države članice izpolnjujejo zahtevo po nacionalni obravnavi. To je eden od načinov, na katerega se zagotavlja skladnost z obveznostjo nacionalne obravnave.

85. V zvezi s tem se strinjam s trditvijo iz predložitvene odločbe (točka 37), da se je mogoče sklicevati na člen 23(1) WPPT, ki določa, da se pogodbenice zavežejo, da bodo v skladu s svojimi pravnimi sistemi sprejele potrebne ukrepe za zagotovitev uporabe te pogodbe. Zato za Evropsko unijo kot pogodbenico velja ta obveznost, člen 8(2) Direktive 2006/115 pa je eden od načinov, na katerega Evropska unija to obveznost izpolnjuje.

86. Iz navedenega izhaja, da trditve družbe PPI, da je zagotavljanje nacionalne obravnave, če Direktiva 2006/115 ne vsebuje posebne določbe, prepuščeno državam članicam, ni mogoče sprejeti.

87. Na prvo vprašanje je treba zato odgovoriti, da je treba člen 8(2) Direktive 2006/115 razlagati ob upoštevanju zahtev WPPT, katere pogodbenica je Unija, in da je ta člen v skladu z obveznostjo Unije, da zagotovi nacionalno obravnavo, kot je zahtevano v členu 4 WPPT, ne da bi bila za to potrebna posebna določba.

16 Namen harmonizacije v skladu s členi 114, 56 in 62 PDEU.

17 Glej v tem smislu tudi *Sterling on World Copyright Law*, 4. izdaja, Sweet & Maxwell Thomson Reuters, §28B.07.

B. Drugo vprašanje

1. Povzetek trditev strank

88. Družba RAAP trdi, da države članice nimajo diskrecijske pravice, da predpišejo merila za določitev, kateri izvajalci so lahko „zadevni izvajalci“ v smislu člena 8(2) Direktive 2006/115, če so ta merila v nasprotju z obveznostmi, ki jih imajo države članice na podlagi Rimske konvencije in/ali WPPT.

89. Družba PPI v bistvu trdi, da ker člen 8(2) Direktive 2006/115 ne določa kakršnih koli ukrepov, namenjenih izpolnjevanju zahteve po nacionalni obravnavi iz člena 4 WPPT, v okoliščinah, v katerih sporna izvedba ni potekala v državi EGP in je ni izvedel izvajalec, ki je državljan države EGP ali ki ima stalno ali običajno prebivališče v državi EGP, države članice v celoti ohranijo diskrecijsko pravico za opredelitev meril, na podlagi katerih se določijo upravičenci do pravice iz člena 8(2), pri čemer pa morajo seveda spoštovati svoje obveznosti iz mednarodnih pogodb. Zato naj to, da se pravica do deleža pravičnega nadomestila omeji na položaje, v katerih se za brezžično oddajanje ali za priobčitev javnosti v državi članici uporabi posnetek (i) izvedbe, ki je potekala v državi EGP, ali (ii) izvedbe, ki jo je izvedel izvajalec, ki je državljan države EGP ali ima stalno ali običajno prebivališče v državi EGP, ne bi bilo v nasprotju z obveznostjo države članice iz člena 8(2) Direktive 2006/115.

90. Irska poudarja, da Direktiva 2006/115 državam članicam, kot je Irska, pri prenosu te direktive, potem ko so cilji te direktive preneseni v nacionalno pravo, omogoča običajno zakonodajno diskrecijsko pravico v zvezi z izbiro oblike in načina izvajanja te direktive.

91. Vsekakor pa Irska v bistvu trdi, da ne obstaja nobena obveznost, s katero se od nje zahteva, da bi morala določiti pravično nadomestilo, kadar proizvajalec posnetka v skladu s pravilom prve izdaje in 30-dnevnega obdobja, kot določata Rimska konvencija in kot je bilo prevzeto v WPPT z njenim členom 4, pridobi pravico do nadomestila. Nobeden izmed navedenih instrumentov naj ne bi imel neposrednega učinka, Direktiva 2006/115 pa naj ne bi vsebovala nobenega besedila, na podlagi katerega bi se lahko sklepalo, da so tovrstni pojmi del te direktive, kar naj bi pravzaprav pomenilo, da ti pojmi nimajo nikakršne podlage.

92. Komisija v bistvu trdi, da je treba na drugo vprašanje odgovoriti tako, da država članica nima diskrecijske pravice, da predpiše merila za določitev, kateri izvajalci so lahko „zadevni izvajalci“ v smislu člena 8 Direktive 2006/115.

2. Presoja

93. Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem Sodišče sprašuje, ali imajo države članice diskrecijsko pravico, da v zvezi s pojmom „zadevni izvajalci“ uporabljajo lastna merila in se pri tem opirajo na mednarodne sporazume na področju avtorske in sorodnih pravic, katerih pogodbenice so, kot sta Rimska konvencija in WPPT, in sicer tudi v okoliščinah, v katerih izvedba poteka v državi EGP.

94. Menim, da odgovor na to vprašanje izhaja iz odgovora na prvo vprašanje.

95. Ker se to vprašanje izrecno ne nanaša na nobeno mednarodno obveznost, menim, da je treba nanj odgovoriti zgolj na podlagi Direktive 2006/115 in ob upoštevanju mednarodnih obveznosti Unije. Vprašanje morebitne diskrecijske pravice na podlagi mednarodnih konvencij bom obravnaval v okviru presoje tretjega vprašanja, ko bom ugotovil, kot je prikazano v nadaljevanju, da države članice takšne diskrecijske pravice nimajo.

96. V primeru člena 8(2) Direktive 2006/115 se varstvo zagotavlja tako izvajalcem kot tudi proizvajalcem, če sta izpolnjena dva pogoja, in sicer da je (i) izvedba posneta na fonogram, „objavljen v komercialne namene“, in da (ii) uporabnik ta fonogram uporablja v okviru enega od dveh dejanj, ki povzročijo uporabo te določbe, to je za priobčitev javnosti ali za brezžično oddajanje.

97. Ker besedilo ne vsebuje opredelitve in se nikakor ne sklicuje na pravo držav članic, je treba pojem fonogram, „objavljen v komercialne namene“, iz člena 8(2) razumeti kot samostojen pojem prava Unije. Njegovo vsebino pa je mogoče določiti na podlagi namena in cilja te določbe: Ker se s členom 8(2) izvaja člen 15 WPPT, je treba najprej uporabiti zadevno opredelitev pojma „izdaja“ iz člena 2(e) WPPT; v skladu s to opredelitvijo „izdaja“ posnete izvedbe ali fonograma pomeni ponujanje primerkov posnete izvedbe ali fonograma javnosti s soglasjem imetnika pravic pod pogojem, da so ti primerki ponujeni javnosti v razumni količini.

98. V skladu z WPPT morajo biti izvedbe, ki so bile posnete na fonogram, deležne nacionalne obravnave v vseh primerih, v katerih je fonogram upravičen do varstva. Čeprav imajo pogodbenice Rimske konvencije in WPPT določeno diskrecijsko pravico v zvezi z vidiki, ki se nanašajo na njihove obveznosti nacionalne obravnave, pa gre za jasno obveznost, od katere ni mogoče nikakor odstopati. Družba RAAP trdi, da merila za upravičenost do te pravice ne smejo kršiti jamstva v zvezi z nadomestilom, do katerega sta upravičeni obe skupini imetnikov pravic, ter učinkovite in bistvene pravice obeh skupin imetnikov pravic, ki naj bi se zagotavljala na podlagi člena 8(2) Direktive 2006/115.

99. Kot je pravilno poudarila Komisija, se besedilo opredelitve pojma „izdaja“ iz člena 2(e) WPPT nikakor ne sklicuje niti na kraj izdaje niti na *prvo* (moj poudarek) izdajo. Namesto tega se sklicuje zgolj na dejanje ponujanja javnosti s soglasjem. Dejanje ponujanja fonograma, ki vključuje posneto izvedbo, mora biti dejanje, ki poteka v Uniji. Prav tako se mora izvajati „v komercialne namene“, kar je glede na neobstoj opredelitve treba razumeti tako, da je takšen fonogram na podlagi soglasja objavljen za splošno javnost in dan na voljo za uporabo na trgu.

100. Vendar v besedilu člena 8(2), ki ga je treba razlagati ob upoštevanju člena 15 WPPT, ni nobenega elementa, na podlagi katerega bi bilo mogoče sklepati, da mora v zvezi z določeno izvedbo, posneto na fonogram, veljati, da je bila *ta izvedba prvič izvedena ali prvič posneta* (moj poudarek) v Uniji, da bi se lahko zanjo uveljavljala pravica do pravičnega nadomestila.

101. Natančneje, država članica pravice do deleža pravičnega nadomestila ne sme omejiti na okoliščine, v katerih izvedba poteka v državi EGP, ne glede na to, ali imajo izvajalci stalno ali običajno prebivališče v državi EGP. Direktiva 2006/115 namreč v zvezi s tem ne vsebuje nobenega izrecnega napotila na pravo držav članic.

102. Kot je bilo pojasnjeno v točki 97 teh sklepnih predlogov, je treba pojem fonogram, „objavljen v komercialne namene“, iz člena 8(2) razumeti kot samostojen pojem prava Unije. Na podlagi zadevnih določb se zahteva zgolj to, da uporabnik s predvajanjem zvočnega posnetka v Uniji povzroči nastanek pravice do nadomestila. V tem smislu izvedba poteka v Uniji/državi EGP ne glede na državljanstvo ali kraj prebivanja izvajalca ali proizvajalca posnetka oziroma na kraj nastanka prvega posnetka.

103. Člen 8(2) velja za sekundarno uporabo fonograma, ki je bodisi neposredna bodisi posredna in do katere pride na ozemlju Unije/države EGP. Člen 8(2) ob upoštevanju člena 2(a), ki se na splošno sklicuje na „izvajalca“, in člena 15 WPPT, se začne uporabljati takrat, ko kateri koli uporabnik izvede dejanje priobčitve javnosti, zaradi katerega postanejo zvoki ali nadomestki zvokov, posneti na fonogramih, slišni javnosti, in sicer s predvajanjem fonograma ali z brezžičnim prenašanjem fonograma, to je na klasičen analogen način.

104. Zato je „zadevni izvajalec“ v smislu člena 8(2) izvajalec, to je oseba, čigar izvedba postane slišna, ko se fonogram, na katerem je ta izvedba posneta, predvaja na ozemlju Unije.

105. Kot je poudarila Komisija, se člen 8(2) s tega vidika razlikuje od členov 4 in 5 Rimske konvencije, ki pogodbenicam omogočata, da tako v zvezi s proizvajalci kot tudi v zvezi z izvedbami, posnetimi na fonogramih, uporabijo merilo državljanstva, merilo posnetka ali merilo izdaje. Vendar v primeru člena 8(2) ni tako.

106. Tudi Sodišče je pojma „priobčitev javnosti“ in „fonogram“ (v zadevah SCF, PPL Ireland in Rundfunk [18]) ter pojem „javno dostopni kraji ob plačilu vstopnine“ (v zadevi Rundfunk) razložilo s sklicevanjem na WPPT, pa tudi na Rimsko konvencijo. Vendar je Sodišče presodilo, da je treba lastnost „uporabnika“ in vprašanje uporabe zadevnega fonograma na podlagi člena 8(2) Direktive 92/100 presojati posamično (zadeva SCF).

107. Poleg tega (tako kot Komisija) menim, da je takšna razlaga Direktive 2006/115 edina, ki je v skladu z visoko ravnjo varstva (uvodna izjava 5) ter z enotnim varstvom in pravilnim delovanjem notranjega trga (uvodna izjava 17). [19]

108. Kot je Sodišče že presodilo v sodbah SCF in PPL Ireland, člen 8(2) Direktive 2006/115 določa pravico izvajalcev in proizvajalcev fonogramov do nadomestila, ki se izvršuje v primeru uporabe dela ali drugega varovanega predmeta. Gre v bistvu za pravico ekonomske narave, ki je ni mogoče izvrševati, dokler uporabniki fonograma, objavljenega v komercialne namene, ali reprodukcije tega fonograma ne uporabijo za priobčitev javnosti.

109. Hkrati Direktiva 2006/115 za opredelitev pomena in obsega katerega koli pojma iz člena 8(2) ne vsebuje nobenega izrecnega napotila na pravo držav članic. Zato je treba ob upoštevanju potrebe po enotni uporabi prava Unije in načela enakosti te pojme običajno razlagati samostojno in enotno v celotni Uniji. [20]

110. Iz navedenega izhaja, da država članica nima diskrecijske pravice, da predpiše merila za določitev, kateri izvajalci so lahko „zadevni izvajalci“ v smislu člena 8 Direktive 2006/115. Natančneje, država članica pravice do deleža pravičnega nadomestila ne sme omejiti na okoliščine, v katerih izvedba poteka v državi EGP, ne glede na to, ali imajo izvajalci stalno ali običajno prebivališče v državi EGP.

C. Tretje vprašanje za predhodno odločanje

1. Povzetek trditev strank

111. Družba RAAP trdi, da je diskrecijska pravica, ki jo ima država članica, da na podlagi načela vzajemnosti pripravi odgovor na pridržek, ki ga je v skladu s členom 15(3) WPPT dala druga pogodbenica, omejena, glede na to, da mora odražati pogoje pridržka, ki ga je dala druga pogodbenica. Od pogodbenice naj se ne bi zahtevalo, da zavrne uporabo določb Rimske konvencije v zvezi s pravilom 30-dnevnega obdobja, da bi se izognila asimetričnim merilom glede upravičenosti proizvajalcev in izvajalcev. Zahtevalo pa naj bi se spoštovanje določb WPPT, ki urejajo upravičenost izvedb do nacionalne obravnave na podlagi tega, da so vsebovane na fonogramih, ki so zaščiteni

18 Sodbe z dne 15. marca 2012, SCF Società Consorzio Fonografici (C-135/10, EU:C:2012:140, v nadaljevanju: SCF); z dne 15. marca 2012, Phonographic Performance (Ireland) (C-162/10, EU:C:2012:141, v nadaljevanju: PPL Ireland), in z dne 16. februarja 2017 Verwertungsgesellschaft Rundfunk (C-641/15, EU:C:2017:131). Glej na splošno Ben Dahmen, K., Interactions du droit international et du droit de l'Union européenne: Un pluralisme juridique rénové en matière de propriété industrielle, L'Harmattan, 2013.

19 Glej po analogiji sodbo z dne 20. januarja 2009, Sony Music Entertainment (C-240/07, EU:C:2009:19, točke od 20 do 25, 27 in 35). To izhaja že iz sodne prakse Sodišča. Glej sodbo z dne 31. maja 2016, Reha Training Gesellschaft (C-117/15, EU:C:2016:379, točka 28).

20 Glej v tem smislu sodbi z dne 16. julija 2009, Infopaq International (C-5/08, EU:C:2009:465, točki 27 in 28), ter z dne 3. septembra 2014, Deckmyn in Vrijheidsfonds (C-201/13, EU:C:2014:2132, točki 14 in 15).

(vključitev meril iz Rimske konvencije). Pogodbenica WPPT naj bi imela možnost, da državljanom druge pogodbenice, ki je v skladu s členom 15(3) dala pridržek, zagotovi pravice, ki jih je v svojem nacionalnem pravu opredelila širše, kot je to storila pogodbenica, ki je dala pridržek; vendar naj bi takšna določba morala biti v skladu z zahtevami WPPT in, kjer je to primerno, Rimsko konvencijo, ter z upoštevnimi določbami prava Unije.

112. Družba PPI meni, da ima država članica na podlagi WPPT načeloma diskrecijsko pravico pri odgovoru na pridržek iz člena 15(3): pri tem se od nje ne zahteva, da natanko sledi učinkom pridržka in da se izogiba vsakršnemu položaju, v katerem bi bili državljani države, ki je dala pridržek, obravnavani bolje, kot bi bili v državi, ki je dala pridržek, obravnavani njeni lastni državljani. Že v sami Rimski konvenciji naj bi bila določena možnost, na podlagi katere bi lahko državljani držav, ki niso pogodbenice, na podlagi pravila 30-dnevnega obdobja iz člena 5(2) pridobili prednost, ki ne temelji na načelu vzajemnosti, obenem pa naj ta konvencija od pogodbenic ne bi zahtevala, naj se tej možnosti izognejo. Irska naj bi tako morala v skladu z Rimsko konvencijo spoštovati svoje obveznosti do proizvajalcev iz ZDA, ki izhajajo iz pravila 30-dnevnega obdobja.

113. Ugodnejši položaj proizvajalcev iz ZDA (in drugih pogodbenic, ki so dale pridržek) naj bi izhajal zgolj iz uporabe pravila prve izdaje/30-dnevnega obdobja, ki ga določa Rimska konvencija: Irska naj bi v skladu s členom 16(1)(a)(iii) Rimske konvencije lahko vložila pridržek, da bi tako izključila možnost izplačevanja nadomestil proizvajalcem, ki so državljani držav, ki niso pogodbenice, kot to določa člen 5(2), vendar se je odločila, da tega ne bo storila, prav tako pa tega tudi ni bila dolžna storiti. Zato naj je zdaj ne bi bilo mogoče obvezati k vložitvi takšnega pridržka, da bi tako zagotovila enako obravnavanje proizvajalcev in izvajalcev, državljanov držav, ki so dale pridržek.

114. Pridržek, ki ga da pogodbenica WPPT, katerega namen je izključiti uporabo člena 15(1), naj bi omogočal, da se, kar zadeva to pogodbenico, ohranja *status quo ante* v zvezi s plačilom pravičnega nadomestila proizvajalcem in izvajalcem: natančneje, ta pridržek naj bi pomenil, da Irske ni mogoče nikakor obvezati k izplačevanju nadomestil izvajalcem, ki so državljani pogodbenice, ki je dala pridržek.

115. Irska meni, da vsak pridržek ne glede na njegov obseg ostalim pogodbenicam daje pravico, da nacionalne obravnave sploh ne zagotavljajo. Trdi, da besedilo, namen in okvir WPPT ne potrjujejo odziva, ki ga zagovarja družba RAAP, in sicer da se „natanko sledi pogojem pridržka“. Pogodbenica naj bi imela pravico, da v okoliščinah, v katerih v zvezi s tem vprašanjem obstaja pridržek, izvajalce obravnava drugače kot proizvajalce fonogramov, če so ti fonogrami prvič izdani v pogodbenici. Pogodbenica, ki podaja odgovor na pridržek, naj bi načeloma in ne glede na obveznosti, ki ji jih nalaga Pogodba, razen če mednarodno pravo v zvezi s tem določa kakršno koli prepoved, imela možnost, da zagotovi ureditev, ki je ugodnejša od tiste, ki jo zagotavlja pogodbenica, ki je dala pridržek. Do tega naj bi lahko prišlo zaradi drugih dejavnikov, ki niso neposredno povezani z zadevnim področjem, ali zaradi nacionalnih politik/političnih odločitev.

116. Komisija v bistvu trdi, da države članice nimajo nobene diskrecijske pravice na področju, na katerem ima izključno pristojnost Unija, in da ne morejo podajati odgovorov na pridržke, ki jih dajo druge pogodbenice, ali uporabljati meril, ki se razlikujejo od tistih, določenih v členu 8(2) Direktive 2006/115.

2. Presoja

117. Predložitveno sodišče želi s tretjim vprašanjem izvedeti, ali lahko države članice odgovorijo na pridržke, ki so jih dale druge pogodbenice WPPT, ali uporabljajo posebna pravila glede upravičenosti do varstva, ki so določena v Rimski konvenciji.

118. Kar zadeva razmerje med pojmom „pravično nadomestilo“ iz člena 15 WPPT, člena 12(d) Rimske konvencije (glede na katerega je oblikovan člen 15 WPPT) in člena 8(2) Direktive 92/100 (zdaj Direktive 2006/115), se mi zdi, da je upoštevna zgolj WPPT. Rimska konvencija ni del pravnega reda Unije in posebne zahteve, ki jih ta določa v zvezi s tem, kaj v smislu člena 5 velja za zaščiten fonogram, za Unijo niso zavezujoče; tudi pravila Rimske konvencije glede nacionalne obravnave, ki v zvezi z upravičenostjo do nacionalne obravnave predvidevajo izbiro med merili posnetka, izdaje in državljanstva, za Unijo niso zavezujoča.

119. Kot je poudarila Komisija, nobeno od teh pravil iz Rimske konvencije ni izraženo v besedilu člena 8(2) Direktive 2006/115, ki tudi takrat, ko je bila sprejeta kot Direktiva 92/100, ni dopuščala nikakršnih pridržkov ali omejitev v zvezi z uporabo njenih določb.

120. Zato je treba na tem mestu obravnavati zgolj člen 4(2) WPPT.

121. Člen 4(2) WPPT, katere pogodbenica je Unija, določa izjemo od zahteve po nacionalni obravnavi, če so vloženi pridržki v skladu s členom 15(3) WPPT.

122. Komisija trdi, da Direktiva 2006/115 spada na „področje, ki je zdaj v izključni pristojnosti Unije“, in se na splošno sklicuje na „skupna pravila Unije v okviru različnih pravic intelektualne lastnine, določenih v pravu Unije“.

123. Po mnenju Komisije sicer drži, da se je v času, ko je Unija podpisala in ratificirala WPPT in sestrsko pogodbo, to je Pogodbo WIPO o avtorski pravici (WCT), to področje štelo za področje deljene pristojnosti, zaradi česar so navedeni pogodbi poleg Unije ratificirale tudi države članice, vendar danes ni več tako. Unija naj bi v razmerju do WPPT zavzela mesto držav članic. V zvezi s tem Komisija Sodišču predlaga, naj (v primeru WPPT) uporabi razlogovanje Sodišča v sodbi TV2 Danmark,[21] ki se je nanašala na Bernsko konvencijo za varstvo književnih in umetniških del.[22]

124. Natančneje, v točki 31 te sodbe je navedeno: „šteje [se], da je zakonodajalec Unije s sprejetjem [Direktive 2001/29] o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi izvajal pristojnosti na področju intelektualne lastnine, ki so jih prej imele države članice. V okviru področja uporabe te direktive je treba šteti, da je Unija zavzela mesto držav članic, ki niso več pristojne za izvedbo upoštevnih določb Bernske konvencije.“

125. Komisija trdi, da države članice ne morejo podajati odgovorov na pridržke, ki jih v skladu s členom 15(3) WPPT dajo druge pogodbenice, prav tako pa ne morejo same uporabljati člena 4(2), ker je področje, ki ga ureja Direktiva 2006/115, zdaj eno izmed področij, na katerem ima izključno pristojnost Unija. Zato mora Unija določiti, in sicer enotno in za ozemlje celotne Unije, kakšne bi morale biti posledice pridržka, ki so ga na podlagi navedene določbe WPPT dale ZDA, za umetnike iz te pogodbenice, katerih glasba se predvaja v Evropski uniji.

126. Strinjam se s to argumentacijo. Najprej menim, da je treba zavrniti trditve družbe PPI in Irske, v skladu s katero WPPT nima nobenega neposrednega učinka in s katerimi se želi dokazati, da nacionalna obravnava državljanov tretjih držav, ki jo določa ta pogodba, nima nobene zveze z Direktivo 2006/115.

21 Sodba z dne 26. aprila 2012, DR in TV2 Danmark (C-510/10, EU:C:2012:244, točka 31). Za kritiko te sodne prakse glej Treppoz, E., „Le juge européen et les normes internationales en matière de droit d’auteur“, *Chronique Droit européen de la propriété intellectuelle*, RTD Eur., 2012, str. 964. Glej tudi Bergé, J.-S., „Les mots de l’interaction: compétence, applicabilité et invocabilité“, JDI, 2012, chron. 5.

22 Pariški akt z dne 24. julija 1971 v različici, ki izhaja iz spremembe z dne 28. julija 1979 (v nadaljevanju: Bernska konvencija), Glej v zvezi s tem glede „nacionalne obravnave“ Ricketson, S., in Ginsburg, J. C., *International Copyright and Neighbouring Rights: The Berne Convention and Beyond*, zvezek 1, Oxford, 2006, str. 295.

127. Zadostuje opozoriti na sodno prakso Sodišča, v skladu s katero sicer WPPT in Rimska konvencija nimata nobenega neposrednega učinka, vendar to nikakor ne odpravlja obveznosti razlage Direktive 2006/115 ob upoštevanju teh mednarodnih sporazumov.[23]

128. Prav tako zgolj dejstvo, da mednarodna obveznost Unije glede enakega obravnavanja umetnikov iz Unije in tistih iz tretjih držav v sekundarni zakonodaji Unije, ki je namenjena zagotavljanju pravičnega nadomestila umetnikom, katerih ustvarjalna dela so predmet priobčitve javnosti v Evropski uniji, ni izrecno navedena, ne zadošča za odpravo zahteve, na podlagi katere je treba sekundarno zakonodajo Unije razlagati v skladu s to obveznostjo.

129. Poleg tega menim, da je treba člen 8(2) Direktive 2006/115 dejansko razumeti tako, da se z njim s strani Unije izvaja člen 15 WPPT, zlasti glede na odstavek 2 tega člena.[24]

130. Kljub temu je treba opozoriti, da obveznost razlage sekundarne zakonodaje Unije v skladu z mešanim sporazumom ne velja za obveznosti iz tega sporazuma, ki spadajo na področja, na katerih Unija še ni izvrševala svojih pristojnosti in ki jih še ni dovolj pomembno normativno uredila.[25]

131. Zato je treba najprej preveriti, ali obstaja ureditev Unije na „zadevnem področju“.[26]

132. Kot je generalna pravobranilka E. Sharpston navedla v zadevi Lesoochranárske zoskupenie (C-240/09, EU:C:2010:436, točka 66), ni nujno jasno, katera stopnja izvrševanja pristojnosti Unije je „dovolj pomembna“, da bi lahko šteli, da je neko „področje“ urejeno s pravom Unije.

133. Kako naj bi se neko „področje“ sploh opredelilo? Ali bi ga lahko opredelili s širokim pojmom „zakonodaja na področju prava intelektualne lastnine“? Res je, da je Sodišče v sodbi Étang de Berre[27] ugotovilo, da obstoj „zakonodaje, ki vpliva na okolje“, zadošča za določitev pristojnosti Sodišča. Iz sodne prakse, obravnavane v teh sklepnih predlogih, vsekakor izhaja, da je treba „zadevno področje“ določiti v vsakem primeru posebej.

134. V zvezi z obravnavano zadevo je Komisija v pisnem stališču trdila, da bi bilo treba zadevno področje opisati kot prekomerno širok pojem, in sicer kot področje intelektualne lastnine. Komisija je takšno trditev navedla že v zadevah Dior[28] in Merck Genéricos[29].

135. Tako kot je Sodišče to ekspanzivno trditev zavrnilo v obeh navedenih zadevah – ter kljub besedilu točke 31 sodbe z dne 26. aprila 2012, DR in TV2 Danmark (C-510/10, EU:C:2012:244), za katero menim, da bi se morala po analogiji uporabiti tudi v obravnavani zadevi – menim, da bi moralo Sodišče odločiti, da zadevnega področja ni mogoče tako zelo na splošno opisati kot področje intelektualne lastnine.

23 Glej sodbo SCF (C-135/10, EU:C:2012:140, točke od 47 do 50, 52 in 53 ter navedena sodna praksa). Vendar glej Moura Vicente, D., *La propriété intellectuelle en droit international privé*, ADI Poche, 2009, str. 120 in opomba 274, kjer je pojasnjeno, da imajo lahko nekateri členi Sporazuma TRIPS neposredni učinek, kot je bilo že odločeno v Nemčiji.

24 V tem odstavku je določeno: „Pogodbenice lahko v svoji domači zakonodaji določijo, da izvajalec ali proizvajalec fonograma ali oba zahtevata od uporabnika enkratno pravično nadomestilo. Pogodbenice lahko sprejmejo zakonodajo, ki določi pogoje, pod katerimi se enkratno pravično nadomestilo deli med izvajalci in proizvajalci fonogramov, če se ti o tem ne sporazumejo.“

25 Sodba z dne 11. septembra 2007, Merck Genéricos – Produtos Farmacêuticos (C-431/05, EU:C:2007:496, točke 34, 35 in 46).

26 Primerjaj sodbi z dne 11. septembra 2007, Merck Genéricos – Produtos Farmacêuticos (C-431/05, EU:C:2007:496, točka 35), ter z dne 8. marca 2011, Lesoochranárske zoskupenie (C-240/09, EU:C:2011:125, točki 31 in 32).

27 Sodba z dne 7. oktobra 2004, Komisija/Francija (C-239/03, EU:C:2004:598, točka 28). Za kritiko sodne prakse glej na primer Tanghe, Y., *The EU's external competence in IP matters: the contribution of the Daiichi Sankyo case to cloudy constitutional concepts, blurred borders, and corresponding court jurisdiction*, Columbia Journal of European Law, zvezek 22.1, 2015, str. 139 in naslednje.

28 Sodba z dne 14. decembra 2000, Dior in drugi (C-300/98 in C-392/98, EU:C:2000:688).

29 Sodba z dne 11. septembra 2007, Merck Genéricos – Produtos Farmacêuticos (C-431/05, EU:C:2007:496). Glej na primer Holdgaard, R., *Case C-431/05, Merck Genéricos*, CMLR 45, 2008, str. 1233.

136. Če bi se namreč to področje kot celota štelo za zadevno področje, bi bilo mogoče preveč zlahka trditi, da je področje intelektualne lastnine izdatno urejeno s pravom Unije, kar bi privedlo do ugotovitve, da so vsi vidiki tega prava, ki jih zajema mešani sporazum, v pristojnosti Unije, ne pa v pristojnosti držav članic, in to kljub temu, da je bilo veliko število zadev s področja intelektualne lastnine doslej harmonizirano zgolj površno.

137. Čeprav mora biti zadevno področje dovolj natančno razmejeno, pa se postavlja vprašanje, ali se je zlasti z vidika tretjega vprašanja za predhodno odločanje – glede na to, da se nanaša na možnosti, ki jih ima pogodbenica, če druga pogodbenica vloži pridržek, in ki so določene na področju mednarodnih odnosov – primerno opreti tudi na sodno prakso v zvezi s členom 3(2) PDEU.

138. Zadnjenavedena določba ureja mednarodne zaveze, ki jih je prevzela Unija, in določa, da je treba zaradi določitve izključne pristojnosti Unije zagotoviti, da upoštevno področje obsega „področje, ki je pretežno že zajeto s pravili Unije“ [30] (glej tudi točko 147 teh sklepnih predlogov).

139. Za katero področje torej gre, glede na to, da ga ni mogoče zelo na splošno opredeliti kot celotno področje intelektualne lastnine?

140. Strinjam se s tem, kar je Komisija pozneje navedla na obravnavi; zadevno področje, na katerem lahko ima Unija izključno pristojnost, je področje pravic v zvezi z zvočnimi posnetki: to so pravice izvajalcev in pravice proizvajalcev v zvezi s predmetom varstva, ki je fonogram (oziroma posnetek), ki se predvaja v ustanovah, barih, restavracijah itd., ki ga torej uporabniki uporabljajo v Uniji z dejanjem izkoriščanja zaradi priobčitve javnosti ali za brezžično oddajanje (to področje zajema tudi pravice avtorja glede temeljnega dela, ki se izvaja – ti pravici lahko včasih sovpadata, ker so nekateri pevci hkrati tudi kantavtorji).

141. Glede na obravnavo državljanov tretjih držav v pravnem redu na splošno, v nasprotju z navedbami družbe PPI in Irske zadošča ugotovitev, da Direktiva 2006/115 v zvezi s tem ne določa ničesar in se torej uporablja za vse državljane.

142. Kot je izpostavila Komisija, se pravni red ob neopredelitvi v nasprotju z drugimi področji prava, kot sta pravo družb ali računovodsko pravo, na katerih obstajajo navezovanja na pojme, kot sta sedež ali prebivališče, in na katerih zakonodajalec Unije uvaja posebne določbe, nanaša na vse državljane. To načeloma ne velja za področje avtorske pravice. Ta zakonodaja je nevtralna glede tega, za koga se uporablja. Na ta način Unija spoštuje svoje obveznosti v okviru mednarodnih sporazumov, ki določajo nacionalno obravnavo.

143. Če bi se želeli izogniti spoštovanju pravic državljanov tretjih držav, bi to moral zakonodajalec Unije storiti izrecno, in sicer z uporabo zakonodajne tehnike. Neopredelitev v Direktivi 2006/115 je potrjena z njenim besedilom, s katerim ni nihče izrecno izključen. Zaradi primerjave med to direktivo in zakonodajo, kjer je uporabljena taka izključitev, naj napotim na Direktivo 2001/84 (o sledni pravici v korist avtorja izvirnega umetniškega dela). Zakonodajalec unije je v tej direktivi določil izrecno vključitev, da bi zagotovil, da so lahko le tiste od preostalih pogodbenih članic Bernske unije, ki imajo v svoji zakonodaji ustrezno materialno določbo za umetnike ob nadaljnji prodaji svojih del, upravičene do sledne pravice avtorja.

30 Sodba z dne 4. septembra 2014, Komisija/Svet (C-114/12, EU:C:2014:2151, točka 65 in naslednje), mnenje Sodišča 3/15 (Marakeška pogodba o dostopu do objavljenih del) (EU:C:2017:114, točka 107).

144. V tem primeru je zakonodajalec Unije pod naslovom „Državljani tretjih držav, upravičeni do nadomestil“, izrecno določil, da „[d]ržave članice predvidijo, da avtorji, ki so državljani tretjih držav in v skladu s členom 8(3) [8(2)] njihovi pravni nasledniki, uživajo sledno pravico v skladu s to direktivo in pravnim redom zadevne države članice le v primeru, da pravni red države, katere državljan je avtor oziroma njegov pravni naslednik, priznava varstvo sledne pravice v tej državi za avtorje iz držav članic in njihove pravne naslednike“.

145. Dodaten primer je med drugim Direktiva 96/9/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 1996 o pravnem varstvu baz podatkov,[31] s katero je zakonodajalec Unije uvedel pravico *sui generis*, za katero ni bilo nobene ustreznice v katerem koli mednarodnem sporazumu; vključena je bila določba, ki je povzročila, da se pravica do preprečitve neupravičenega jemanja izvlečkov in/ali ponovne uporabe baze podatkov pri bazah podatkov, ki so jih izdelali državljani ali stalni prebivalci tretjih držav oziroma pravne osebe, ki niso ustanovljene v državi članici v pomenu Pogodbe, uporablja *le v primeru, da te tretje države nudijo primerljivo varstvo za baze podatkov, ki so jih izdelali državljani države članice ali osebe s stalnim prebivališčem na ozemlju Skupnosti*.

146. Zakonodajalec Unije je s sprejetjem Direktive 2012/28/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o nekaterih dovoljenih uporabah osirotelih del,[32] ki je pomenila odstopanje od pravic avtorjev in imetnikov sorodnih pravic, ob upoštevanju obveznosti iz mednarodnih sporazumov in interesov mednarodne skupnosti sprejel odločitev, da se pravila za državljane tretjih držav uporabijo le, če se glede na vse okoliščine zadeve upravičeno domneva, da vedo za uporabo njihovega dela, ki se izvaja. Potencialno škodljivi učinki Direktive o osirotelih delih tako ne veljajo za državljane tretjih držav.

147. Dalje se postavlja vprašanje, ali se je v obravnavani zadevi mogoče sklicevati tudi na sodno prakso v zvezi s členom 3(2) PDEU, zlasti na sodbo Komisija/Svet (C-114/12, EU:C:2014:2151) in mnenje Sodišča 3/15 (Marakeška pogodba o dostopu do objavljenih del) (EU:C:2017:114).

148. Menim, da je Unija – medtem ko sta se ta obravnavana položaja nanašala na mednarodni sporazum, o katerem so še potekala pogajanja, in sporazum, o katerem so bila pogajanja zaključena – v obravnavanem primeru upravičena do uveljavljanja izključne pristojnosti glede na učinek posredovanja ne le sodne prakse Sodišča na področju razlage ureditve avtorske in sorodnih pravic, temveč tudi poglobitev harmonizacije z znatnim sklopom pravil.[33] Direktiva 2014/26/EU vsebuje tri opredelitve določb, ki so upoštevne za rešitev v obravnavani zadevi: nevtralno opredelitev imetnika pravic, nevtralno opredelitev prihodka iz pravic in nevtralno opredelitev upravljanja. Tako z vsakim ravnanjem, ki pomeni izkoriščanje avtorske ali sorodnih pravic osebe v Uniji, za to osebo nastane prihodek iz pravic in vsak imetnik pravic lahko zahteva ta prihodek.

149. Poleg tega je treba opozoriti, kot je v sklepnih predlogih v zadevi Merck navedel že generalni pravobranilec D. Ruiz-Jarabo Colomer, da konvencije, ki jih skupaj sklenejo Unija in države članice, razkrivajo skupni cilj, ki ga zasledujejo in ki jih zavezuje do tretjih držav, ki so njihove podpisnice; načelo lojalnega sodelovanja, zapisano v členu 4(3) PEU, zavezuje države članice, da sodelujejo ne samo v fazah pogajanj in podpisa teh sporazumov, ampak tudi v fazi njihovega izvajanja (mnenje Sodišča 1/94 (Sporazumi, priloženi k Sporazumu STO) (EU:C:1994:384), točka 108)), kar je treba razlagati v povezavi z obveznostjo zagotavljanja polnega učinka prava Unije ne samo na zakonodajnem področju, ampak tudi na izvršilni in sodni ravni.[34]

31 UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 15, str. 459.

32 Besedilo velja za EGP. UL 2012, L 299, str. 5.

33 Na primer Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o kolektivnem upravljanju avtorske in sorodnih pravic ter izdajanju več ozemeljskih licenc za pravice za glasbena dela za spletno uporabo na notranjem trgu (UL 2014, L 84, str. 72).

34 V sklepnih predlogih v zadevi Merck je napoteno na Kahl, W., „Artikel 10“, v Callies, C. in Ruffert, M., *Kommentar zu EU-Vertrag und EG-Vertrag*, Ed. Luchterhand, 2. pregledana in razširjena izdaja, Neuwied and Kriftel, 2002, str. 451 in naslednje. Te trditve potrjuje tudi Etienne, J., *Arrêt « Merck Genéricos »: la compétence d'interprétation d'un accord international conclu par la Communauté et les Etats membres*, Journal de droit européen, 2008, str. 46.

150. V zvezi s tem opozarjam, da je prav tako mogoče trditi, da bi v obravnavani zadevi lahko bilo upoštevno še eno področje, ki je v izključni pristojnosti Unije, in sicer področje skupne trgovinske politike (člen 3(1)(e) PDEU). V sodbi z dne 18. julija 2013, Daiichi Sankyo in Sanofi-Aventis Deutschland (C-414/11, EU:C:2013:520, točki 52 in 53), je Sodišče presodilo, da pravila iz Sporazuma TRIPS spadajo pod to pristojnost. Nekatera izmed teh pravil pa se dejansko nanašajo prav na pravice izvajalcev in proizvajalcev.[35] Čeprav s tehničnega vidika ni nobenega prekrivanja med Sporazumom TRIPS in WPPT, pa je obstoj določene povezave med njima neizpodbiten.

151. Res je, da konkretne pravice, ki je sporna v obravnavani zadevi, ni v Sporazumu TRIPS (zahteva se izpolnjevanje obveznosti glede nacionalne obravnave in določb TRIPS o državi z največjimi ugodnostmi). Nikakor pa s tem Uniji ni odvzeta možnost, da določi tako pravico, temveč to pomeni le, da je ni v okviru Sporazuma TRIPS.

152. Iz zgoraj navedenih preudarkov tako izhaja, da če želi zakonodajalec Unije spremeniti Direktivo 2006/115 in izključiti državljane tretjih držav, se mora za to odločiti Unija, ne pa 27 držav članic, ki bi to storile na številne načine. Če bi se to prepustilo državam članicam, bi se namreč spremenil obseg skupnih pravil, ki jih je sprejela Unija.

153. *Obiter* se zastavlja to vprašanje: če bi se v zvezi z WPPT kot celoto štelo, da je Unija zavzela mesto držav članic, kakšne pravne posledice bi lahko imeli pridržki, ki so jih dale države članice (glej izjave Kraljevine Danske, Republike Finske, Francoske republike, Zvezne republike Nemčije in Kraljevine Švedske v uradnem obvestilu št. 78 k tej pogodbi, ter izjavo Republike Finske v uradnem obvestilu št. 88, priloženem tej pogodbi)?

154. Menim, da iz preudarkov v teh sklepnih predlogih izhaja, da se ti pridržki v delu, v katerem bi bila z njihovim učinkom ovirana uporaba prava Unije, ne bi smeli uporabljati.

155. Zato je treba na tretje vprašanje za predhodno odločanje odgovoriti, da države članice nimajo nobene diskrecijske pravice na področju, na katerem ima izključno pristojnost Unija, in da ne morejo podajati odgovorov na pridržke, ki jih dajo druge pogodbenice, ali uporabljati meril, ki se razlikujejo od tistih, določenih v členu 8(2) Direktive 2006/115.

D. Četrto vprašanje

1. Povzetek trditev strank

156. Družba RAAP in Komisija v bistvu menita, da pravice do pravičnega nadomestila iz člena 8(2) Direktive 2006/115 ni dopustno omejiti le na proizvajalce zvočnega posnetka, torej odreči pravico izvajalcem, katerih izvedbe so bile posnete na tem zvočnem posnetku, če je proizvajalcem ta pravica priznana.

157. Družba PPI trdi, da predložitveno sodišče s četrtim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je na podlagi WPPT dovoljeno različno obravnavati proizvajalce in izvajalce, zlasti tako, da se proizvajalcem prizna pravica do pravičnega nadomestila, izvajalcem pa ne. Meni, da je treba na to vprašanje odgovoriti pritrdilno.

158. Irska navaja, da ima pri prenosu Direktive 2006/115, in če je to potrebno, ob upoštevanju pridržka, ki so ga dale ZDA, pravico, da nacionalno obravnavo zagotovi izvajalcem, ki bodisi nastopajo v državi EGP bodisi imajo v njej stalno/običajno prebivališče, in možnost, da s sprejetjem vladne odredbe razširi kategorije izvajalcev. To diskrecijsko pravico naj bi imela na podlagi besedila te

35 Glej člen 14 Sporazuma TRIPS.

direktive, zgodovine njenega nastanka in uvodne izjave, naslovljene na gospodarske subjekte v Evropski uniji. Irska naj bi tako imela pravico, zlasti glede na neobstoj ustreznih pravic, ki se zagotavljajo na podlagi nacionalnega prava ZDA, pa tudi zato, ker WPPT nima neposrednega učinka, da pravico do nadomestila, ki je priznana proizvajalcem, loči od pravic, ki jih imajo izvajalci, če so bile izvedbe na fonogram posnete kako drugače, na podlagi pravil nacionalnega prava v zvezi s prvo izdajo izvedbe v drugi pogodbenici.

2. Presoja

159. Predložitveno sodišče s četrtim vprašanjem sprašuje, ali je dopustno, da se pravica do pravičnega nadomestila omeji na način, da izvajalci, katerih izvedbe so posnete na tem zvočnem posnetku, ne prejmejo nobenega nadomestila, ampak to nadomestilo pridobi izključno proizvajalec posnetka.

160. Kot je izpostavila družba RAAP, člen 8(2) državam članicam izrecno nalaga, naj pravico do nadomestila zagotovijo tako izvajalcem kot tudi proizvajalcem. To je bilo načrtno odstopanje od položaja v mednarodnem pravu, kot je bil določen v skladu z Rimsko konvencijo ob sprejetju Direktive 2006/115.[36] S pristopom Unije k WPPT pa je bil ta mednarodni položaj usklajen s položajem, ki je bil vzpostavljen v okviru Direktive 2006/115.

161. Te navedbe so potrjene z okvirom in ciljem Direktive 2006/115. Kot je razvidno zlasti iz uvodnih izjav 5, 7 in 10, je ta direktiva namenjena varstvu izvajalcev, harmonizaciji nekaterih njihovih pravic v Evropski uniji in zagotavljanju, da države članice omogočijo uveljavljanje zadevnih pravic v skladu z obveznostmi, ki jih imajo na podlagi mednarodnega prava.

162. Zadošča poudariti, da besedilo člena 8(2) Direktive 2006/115 državam članicam nalaga, da zagotovijo razdelitev nadomestila. Ker se tej pravici ni mogoče odpovedati, bi razdelitev, v okviru katere se ne prejme nadomestilo, *de facto* pomenila odvzem pravice, tudi če se proizvajalci posnetkov in izvajalci tako dogovorijo (v zvezi s tem glej uvodni izjavi 12 in 13 Direktive 2006/115).

163. Kot priznava predložitveno sodišče, iz sodbe SENA[37] izhaja, da je treba člen 8(2) Direktive 92/100 (zdaj člen 8(2) Direktive 2006/115) razlagati enotno v vseh državah članicah in da ga morajo uporabljati vse države članice. Sodišče je presodilo, da se pravičnost nadomestila, ki je nasprotna izpolnitev za uporabo komercialnega fonograma, med drugim za radiodifuzno oddajanje, presoja zlasti glede na vrednost te uporabe v gospodarskem prometu.

164. Celo Komisija priznava, da imajo države članice diskrecijsko pravico, da na svojem ozemlju določijo najprimernejša merila, s katerimi v mejah, določenih s pravom Unije, zlasti pa z Direktivo 2006/115, zagotavljajo spoštovanje tega pojma prava Unije, v skladu s katerim se pravičnost nadomestila, ki je nasprotna izpolnitev za uporabo komercialnega fonograma, presoja zlasti glede na vrednost te uporabe v gospodarskem prometu.

165. Vendar sklicevanje na „najprimernejša merila za zagotavljanje spoštovanja“ po mojem mnenju ne zajema tudi določitve *ratione personae* upravičencev iz člena 8(2). Diskrecijska pravica držav članic je namreč načeloma omejena na presojo tega, kaj je z vidika nadomestila pravično.

166. Če bi lahko države članice člen 8(2) Direktive 2006/115 uporabljale kot podlago za opredelitev upravičencev do tega nadomestila, bi bil tak pristop v nasprotju z uvodno izjavo 17.[38]

36 Glej na primer Walter, M., von Lewinski, S., *European Copyright Law: A Commentary*, Oxford University Press, Oxford, 2010, odstavek 6.8.13.

37 Sodba z dne 6. februarja 2003 (C-245/00, EU:C:2003:68). Ta sodba obravnava vprašanje, v kolikšni meri je mogoče mednarodne sporazume uporabiti kot pomoč pri razlagi Direktive 92/100.

38 „Usklajene pravice dajanja v najem in pravice posojanja in usklajenega varstva na področju sorodnih pravic se ne bi smele izvajati na način, ki pomeni prikrito omejitev trgovanja med državami članicami […]“

167. Nazadnje, navesti je mogoče, da zakonodaja na področju avtorske pravice v večini držav članic (in sicer v najmanj 18 državah članicah [39]) *izrecno* določa, da se enkratno pravično nadomestilo v primeru odsotnosti dogovora – po tem, ko se odštejejo upravičeni stroški upravljanja – v enakih delih (50:50) razdeli med izvajalce in proizvajalce.

168. Iz tega izhaja, da je treba na četrto vprašanje odgovoriti, da je omejitev pravice do pravičnega nadomestila na način, da izvajalci, katerih izvedbe so posnete na zvočnem posnetku, ne prejmejo nobenega nadomestila, ampak to nadomestilo pridobi izključno proizvajalec posnetka, v nasprotju s členom 8(2).

IV. Predlog

169. Iz navedenih razlogov Sodišču predlagam, naj na vprašanja za predhodno odločanje, ki jih je predložilo High Court (višje sodišče, Irska), odgovori:

1. Člen 8(2) Direktive 2006/115/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2006 o pravici dajanja v najem in pravici posojanja ter o določenih pravicah, sorodnih avtorski pravici, na področju intelektualne lastnine je treba razlagati ob upoštevanju zahtev Pogodbe Svetovne organizacije za intelektualno lastnino (WIPO) o izvedbah in fonogramih (WPPT), katere pogodbenica je Unija, in da je ta člen kot tak v skladu z obveznostjo Unije, da zagotovi nacionalno obravnavo, kot je zahtevano v členu 4 WPPT, ne da bi bila za to potrebna posebna določba.

2. Država članica nima diskrecijske pravice, da predpiše merila za določitev, kateri izvajalci so lahko „zadevni izvajalci“ v smislu člena 8 navedene direktive. Natančneje, država članica pravice do deleža pravičnega nadomestila ne sme omejiti na okoliščine, v katerih izvedba poteka v državi Evropskega gospodarskega prostora (EGP), ne glede na to, ali imajo izvajalci stalno ali običajno prebivališče v državi EGP.

3. Države članice nimajo nobene diskrecijske pravice na področju, na katerem ima izključno pristojnost Unija, in ne morejo podajati odgovorov na pridržke, ki jih dajo druge pogodbenice WPPT, ali uporabljati meril, ki se razlikujejo od tistih, določenih v členu 8(2) Direktive 2006/115.

4. Omejitev pravice do pravičnega nadomestila na način, da izvajalci, katerih izvedbe so posnete na zvočnem posnetku, ne prejmejo nobenega nadomestila, ampak to nadomestilo pridobi izključno proizvajalec posnetka, je v nasprotju s členom 8(2) Direktive 2006/115.

39 Belgija, Bolgarija, Danska, Nemčija, Estonija, Grčija, Španija, Francija, Italija, Litva, Madžarska, Malta, Nizozemska, Avstrija, Portugalska, Romunija, Slovenija in Švedska.